Inventarisatiedocument Burgerschapsvorming binnen Montessori Kindcentrum de Ontdekking

1. Visie

Visie op burgerschapsvorming in onze school.

De visie van een school op burgerschap speelt een centrale rol als begin- en eindpunt van een ontwikkeling. Die visie vormt de basis voor het in samenhang en doelgericht werken aan burgerschapsonderwijs. Sinds 2006 zijn alle basisscholen verplicht om actief burgerschap en sociale cohesie te bevorderen. Voor ons op de Ontdekking voelt dit heel logisch en natuurlijk, omdat wij werken vanuit de uitgangspunten van Maria Montessori. Zij geeft in haar visie heel duidelijk aan dat het onze taak is om kinderen voor te bereiden op hun rol als vormgever van de nieuwe wereld, waarin empathie, sociale verantwoordelijkheid en solidariteit de belangrijkste waarden zijn. De school en de volwassene dragen deze verantwoordelijkheid. Onderwijs en opvoeding zou kinderen in staat moeten stellen hun eigen toekomstige maatschappij vorm te geven (Montessori,1992).
Op de Ontdekking bereiden we de kinderen voor op een toekomst waarin zij zelfstandig en met respect voor anderen en hun omgeving leven. Zij kunnen op hun eigen wijze en binnen hun mogelijkheden een bijdrage leveren aan een duurzame wereld.
Onder leren verstaan we niet alleen het verwerven van kennis en vaardigheden, maar evenzeer het omgaan met elkaar, samenwerken, verantwoordelijkheid dragen, je gevoelens leren uiten en een zelfstandige taakgerichte werkhouding ontwikkelen. Al die aspecten zijn nauw met elkaar verweven in ons onderwijs.
Kinderen willen zich graag ontwikkelen en daarin zelf een actieve rol spelen.
Vandaar dat we kinderen de ruimte geven om zelf actief te zijn en eigen initiatief te ontplooien.
Wij streven ernaar dat ouders betrokken zijn en een actieve rol in de school als gemeenschap vervullen. Kinderen verschillen van elkaar. Ieder kind ontwikkelt zich op een eigen wijze. Respect voor die eigen ontwikkeling staat bij ons centraal. Daarom sluiten wij in ons onderwijs zoveel als mogelijk is aan bij het individuele ontwikkelingsniveau van kinderen. De opdracht die wij ons als school stellen, kan alleen bereikt worden als de hierboven beschreven visie geworteld is in het denken, voelen en handelen van alle leerkrachten.
Op de Ontdekking is burgerschap geen los onderdeel van het curriculum. Het is verweven in ons dagelijks handelen en de manier waarop we met kinderen omgaan. In ons kosmisch onderwijs komen de diverse doelen van burgerschap aan bod.
Leer mij het zelf te doen is ons motto. Vanaf dag één zetten wij in op de zelfstandigheid van kinderen. Kinderen mogen op de Ontdekking worden wie ze zijn. We geven kinderen mee dat ze actieve burgers zijn en geven ze daarom niet alleen kennis mee, maar ook de vaardigheden, houding en zelfreflectie die ze nodig hebben voor de toekomst. We leren kinderen verantwoording te dragen voor zichzelf, elkaar en hun omgeving, waarbij duurzaamheid een belangrijk thema is. Dit alles geven we vorm vanuit een positieve sfeer, waarin kinderen de veiligheid voelen om zichzelf te ontwikkelen tot de creatieve denkers die de wereld nodig heeft.

Wat is burgerschapsvorming?
Burgerschapsvorming is het vormen van leerlingen die actief meedoen aan de samenleving en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving. Het is geen vak, maar een taak van de school. Bij burgerschapsvorming gaat het vooral om de houding en de vaardigheden van de leerlingen. De school is hier een geschikte oefenplaats voor. Het burgerschapsonderwijs moet in ieder geval bestaan uit de volgende kern:

1. Het bijbrengen van kennis over de democratie en rechtstaat zelf en de grondrechten van de mensen. Voor het primair onderwijs gaat dit over kerndoel 36 tot en met 39.
2. Het bijbrengen van kennis over, inzicht hebben in de werking van en respect hebben voor de achterliggende basiswaarden ook in onderling verband. De basiswaarden zijn: vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Dit betekent dat kinderen kennis moeten krijgen over verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid en dat iedereen gelijk behandeld moet worden.
3. Het ontwikkelen van sociale en maatschappelijke competenties. Leerlingen moeten op school leren om samen te werken en te leven, om te gaan met maatschappelijke spelregels, hun mening leren vormen en die van anderen respecteren en hun eigen identiteit leren ontwikkelen.
4. Het bieden van een respectvolle oefenplaats waarin actief geoefend kan worden met de basiswaarden en burgerschapswaarden geïnternaliseerd kunnen worden.

2. Doelen

Doelen waaraan we werken binnen burgerschapsvorming.
Burgerschapsvorming kent geen eigen kerndoelen, deze komen uit de leerlijnen OJW en NL:

- **NL 3** De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.
- **NL 6** De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school-en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.
- **NL 7** De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
- **NL 8** De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
- **OJW 36** De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
- **OJW 37** De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.
- **OJW 38** De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

3. Focus

Hoe werk je aan de doelen bij punt 2? Waar richt je je als school op? Wat is je aanbod?

Hier geef je een beschrijving van hoe, wanneer, wat terugkomt in het onderwijs op je school.

Doel	Wanneer?	Wat?
NL3	MB+ BB OB+MB+BB OB	Taaldoen-kast,lessen da Vinci, groepsgesprekken over de rijke teksten behorend bij onze thema's. Deelname aan de leerlingenraad. Kringactiviteit, bijvoorbeeld boekenkring. Kanjertraininglessen. Kosmische lessen.
NL6	MB + BB	TaalDoen-kast, lessen Da Vinci, begrijpend lezen lessen aan de hand van Rijke teksten

NL7	OB MB + BB	Kanjertraininglessen, waarbij gesproken wordt over meningen en verschillende ideeën. Aan de hand van rijke teksten horend bij de thema's van Da Vinci en het zelfstandig werken met de opdrachten van de TaalDoen-kast.
NL8	MB+BB	Themawerkstukken, spreekbeurt, stelopdrachten BB.
OJW36	OB+MB+BB	OB: Onderbouwkinderen sluiten aan bij de leerlingenraad. Koningsdag bespreken. Da Vinci thema's: Kerndoel 36: zie **OJW36** MB: (Thema de wereld in de toekomst+ Over polen en planeten) *JR1* BB: (Thema Grieken en Romeinen+ Middeleeuwen) *JR1* (Thema de nieuwe tijd) *JR 2* 1x per bovenbouwcyclus deelname aan Democracity
OJW37	OB+MB+BB	Kanjertraining: OB +MB+BB: zie methode Kanjertraining, of Kanvas. (www.kanjertraining.nl) Zorgen voor een plantje. Elk kind heeft een taakje en is daarvoor verantwoordelijk. Sommige groepen hebben een klassendier. Kosmische houding van leerkrachten naar leerlingen: hoe gaan we met elkaar om. Duurzaamheidslessen: hoe gaan we met elkaar om en met de materialen en de natuur. Bijvoorbeeld Warme Truiendag etc. MB: kinderen in groep 5 gaan 2 dagen op kamp om de sociale cohesie te bevorderen. Da Vinci: Kerndoel 37: zie **OJW37** MB: (Thema Samen op de wereld) *JR1* (Thema Lang geleden) *JR2* BB: (Thema Grieken en Romeinen) *JR1* (Thema de Nieuw Tijd*) JR2* (Thema Aziaten + Nieuwste tijd*) JR 3* Elke bovenbouwperiode ga je 3 keer 3 dagen op kamp.
OJW38	OB MB+BB	Komt aan bod, bijvoorbeeld in kringactiviteiten tijdens Kerst. In de groep wordt gesproken over verschillende culturen. We doen als school mee aan Paarse vrijdag met als doel: kinderen weten dat je mag zijn wie je bent. DaVinci thema's: Kerndoel 38: zie **OJW38** MB: (Thema Samen op de wereld) *JR1* (Lang geleden+ Van ridders tot ruimtevaart) *JR2* BB: (Thema Egyptenaren) *JR1*

		(Thema de Ottomanen) *JR2* (Thema Maori's + Aziaten+ Nieuwste tijd) *JR3* 1x per bovenbouwcyclus het thema seksualiteit, waarbij diversiteit etc. aan de orde komt. 1x per bovenbouwcyclus bezoek aan Etty Hillesumcentrum We doen als school mee aan Paarse Vrijdag.

Extra aanbieding:

Kerndoel 34: *leren zorgdragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.*

MB: (Thema Wie ben ik + Thema De wereld in de toekomst+ Over polen en planeten) *JR 1*
(Thema Lang geleden+ Schatten van de aarde+ Weer en water+ Van ridders tot ruimtevaart) *JR2*
(Thema Het begin+ Het leven op het land+ De eerste mens *) JR3*
BB: (Thema Middeleeuwen) *JR1*
(Thema Inheemse Amerikanen+ Ottomanen+ Nieuwe tijd*) JR2*
(Thema Maori's + Aziaten + Nieuwste tijd*) JR3*

Kerndoel 35: *De leerlingen leren redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.*

MB: (Thema Schatten van de Aarde) *JR2*
BB: (Thema Egyptenaren+ Grieken en Romeinen) *JR1*
(Inheemse Amerikanen*) JR2*
(Thema de Nieuwste tijd*) JR3*
Verkeerslessen in groep 5 en 7, inclusief praktisch en theoretisch verkeersexamen in groep 7.

Kerndoel 39: *Kinderen leren met zorg om te gaan met het milieu.*

MB(Thema de Wereld in de toekomst + Over polen en planeten) *JR1*
(Thema Lang geleden+ Schatten van de aarde+ Weer en water+ Van ridders tot ruimtevaart) *JR2*
(Thema Leven in en rond het water+ Het leven op het land+ De eerste mens) *JR3*
In groep 3, 4 en 5 krijgen kinderen les in het verzorgen van hun eigen schooltuin.
BB: (Thema de Nieuwste Tijd) *JR3*
Voor de exacte uitwerking van de leerdoelen zoals ze worden aangeboden tijdens de Davinci lessen: zie de lesmethode van Da Vinci.

Kanjertraining

We werken op school in alle groepen met de Kanjertraining (2023). De Kanjertraining leert kinderen hoe we op school en in de samenleving met elkaar om willen gaan. In diverse werkvormen wordt er aandacht besteed aan de sociale interactie, voorbeeldgedrag en de rol die je als mens in de samenlevening hebt, als het gaat om zorg voor en over anderen.

Project Krachtklas

Kinderen uit de bovenbouw kunnen op de Ontdekking meedoen aan het Project "Krachtklas". De Krachtklas is een schooloverstijgend project van de vier scholen op het Andriessenplein. Kinderen die graag praktisch bezig zijn en voldoen aan een aantal criteria kunnen meedoen aan de krachtklas. Zij gaan in de wijk aan de slag in samenwerking met bijvoorbeeld het buurtcentrum, het verzorgingstehuis en een boerderij. We willen kinderen tijdens dit project hun eigen talenten laten ontdekken, maar we laten ze ook ervaren hoe het is om voor andere mensen te zorgen.

Leerlingenraad

In de leerlingenraad zit een leerling uit elke groep. Tijdens de bijeenkomsten wordt gesproken over thema's die op school leven. De kinderen leveren actief input op gevraagde onderwerpen, maar zij kunnen ook zelf onderwerpen aandragen. Er is ook een gezamenlijke leerlingenraad met de scholen op het plein.

Thema seksualiteit

Tijdens ons kosmisch onderwijs komen diverse thema's aan bod, zoals bijvoorbeeld het ontstaan van de aarde, het menselijk lichaam, seksualiteit en de Egyptenaren. Tijdens deze thema's komen de diverse doelen van burgerschapsvorming aan bod, geïntegreerd in het thema. Toch besteden wij aan het onderwerp seksualiteit nog wat extra aandacht. Naast het feit dat onderdelen hiervan tijdens de kosmische lessen aan de orde komen, behandelen we dit in de bovenbouwperiode eenmalig als los thema en staat het drie á 4 weken centraal. We voorzien kinderen van kennis over de biologische aspecten en veranderingen van het lichaam in de puberteit en gaan hier veel over met de groep in gesprek. We maken ruimte voor vragen van kinderen, passend bij de leeftijdsgroep waar ze in zitten en hebben het ook over het belang van het aangeven van je eigen grenzen. We bespreken ook dat er vanuit verschillende culturen anders wordt gekeken naar dit onderwerp. Daarnaast hebben we het uiteraard ook over de acceptatie van jezelf en de anderen en we besteden uitgebreid aandacht aan leuke kanten en ook juist de gevaren van sociale media. In de veilige sfeer van de eigen groep en met de eigen leerkracht worden de diverse facetten van dit onderwerp besproken. Ter ondersteuning maken we gebruik van getekend beeldmateriaal en soms ondersteunen we onze lessen met de filmpjes van Dokter Corrie.

4. Vastleggen

Wat leggen we waar vast? Welke eisen worden hieraan gesteld?

Check of je de volgende punten hebt vastgelegd:

- Het werken vanuit de visie van Maria Montessori staat vastgesteld in ons schoolplan. Dit is het uitgangspunt van waaruit we werken.
- Kinderen werken met doelenboekjes en portfolio's waarin hun vorderingen worden bijgehouden.
- Jaarlijks wordt er een sociogram afgenomen en in de bovenbouw vullen leerlingen een vragenlijst in over de leerlingtevredenheid. Uitkomsten hiervan worden in de bouw besproken en hieraan worden evt. groepsgesprekken gekoppeld. Vanuit de Kanjertraining kunnen er op kindniveau vragenlijsten worden gebruikt. Uitkomsten en bijzonderheden hiervan worden met kinderen besproken (BB).
- De leerlingenraad komt 1 keer per 8 weken bij elkaar. Notulen hiervan worden onder leerkrachten verspreid. De vertegenwoordigers van de leerlingenraad houden in hun klas de groepsgenoten op de hoogte van wat er in de leerlingenraad is besproken.
- Er is een gezamenlijke leerlingenraad met de 4 scholen op het Andriessenplein waarin 2 afgevaardigden van elke school deelnemen. Notulen hiervan worden door de kinderen zelf verspreid op de scholen.
- Vanaf de bovenbouw worden er aan het eind van elk thema op een formatieve of summatieve manier gekeken hoe de informatie bij de kinderen is binnen gekomen.
- In onze opbrengstrapportage reflecteren we op het onderdeel burgerschap.
- In het beleidsdocument "Onze kwaliteitszorgprocessen" van stichting Zinder monitoren we onder andere onze vooruitgang op het gebied van burgerschap.
- In het schoolplan van 2023-2024 nemen we op hoe wij de burgerschapsopdracht vormgeven en wordt onze visie en beleid op dit gebied duidelijk verwoord voor ouders.

5. Ontwikkeling volgen

Hoe volgen we de ontwikkeling van de burgerschapsvorming?

- Vanuit de werkgroep burgerschap binnen Zinder wordt informatie gedeeld en eventueel aangepast.
- Binnen de school is een werkgroep burgerschap die monitort hoe de voortgang van het onderwerp burgerschap binnen de school is, bijvoorbeeld aan de hand van enquêtes.

Bibliografie

Kanjertraining, S. (2023, 01 20). *Kanjertraining*. Opgehaald van www.kanjertraining.nl

Montessori, M. (1952). *Door het kind naar een nieuwe wereld.* Kinheim-uitgeverij.

Montessori, M. (1992). *Education and peace.* Clio-Press.